

Spiegelen met weidegang motiveert

Nederlandse melkveehouders vinden het vaak lastig om de koeien goed te weiden. Om verschillende redenen. Het weer werkt vaak niet mee, goed weiden vraagt aandacht, maar er is ook onbekendheid met effecten van weidegang. Vergelijken van bedrijfsresultaten op het gebied van economie, gezondheid en voeding met groepsgemiddelden geeft inzicht in de effecten van weidegang. Een benchmark gebaseerd op verschillen in weidegang motiveert tot beter weiden en meer inkomen.

Michel de Haan, Bert Philipsen en Agnes van den Pol-van Dasselaar
Livestock Research van Wageningen UR

In Nederland worden de meeste koeien geweid, ongeveer 75 procent van alle melkvee. Dit aantal neemt af en ook het aantal uren weidegang per dag wordt minder. Er zijn verschillende oorzaken waarbij controle en beheersbaarheid van het management een rol spelen. Dit is vaak een gevoelskwestie. Weiden gebeurt vooral op het gevoel omdat er geen harde cijfers beschikbaar zijn. Veel veehouders zien de voordelen van weidegang wel en willen graag blijven beweiden. Mede gemotiveerd door een weidepremie. Maar velen worstelen ook. 'Mijn

bedrijfsituatie verandert, dus mijn bedrijfsvoering ook. Hoe kan ik dan het beste weiden?' Er is vaak een gevoel van onzekerheid. 'Doe ik het wel goed, levert het wel voldoende op? En wat betekent dat voor de gezondheid en voeding van de koeien, of het BEX-resultaat?' Daar komt bij dat de maatschappij graag weidende koeien ziet en de sector hierom waardeert. Dus weidegang is ook vanuit deze achtergrond goed voor de sector.

Weidegang in Nederland lastig

Er zijn een aantal aspecten die weidegang lastig maken. In het project 'kengetallen weidegang' (www.stichtingweidegang.nl/onderzoek.html) is gebleken dat een belangrijk knelpunt bij weidegang de matige voorspelbaarheid van de grasgroei is. Door deze matige voorspelbaarheid is ook de opname van het gras moeilijk voorspelbaar en de melkproductie nogal eens wisselend. Zicht op de grasgroei helpt om beter te weiden. Sinds kort presenteert Wageningen UR Livestock Research samen met Agrifirm en ForFarmers wekelijks een verwachte grasgroei (www.grasmonitor.com). Een ander punt is dat weidegang serieus aandacht en managementtijd vergt. Het gaat niet vanzelf, ook niet in het buitenland, hoewel velen denken dat dit wel zo is. Soms willen of kunnen veehouders die tijd niet besteden. Het weer en de dieren zorgen nogal eens voor een verrassing. De herkenbaarheid van effecten van weidegang is ook een belangrijk knelpunt. Bijvoorbeeld het effect van weidegang op economisch rendement, maar ook op voeding en gezondheid. Er zijn meer kansen om grip op weidegang te krijgen. Door bedrijfsresultaten

Tabel 1

Verschillen tussen bedrijven die hun koeien opstallen en bedrijven die hun koeien weiden

(Bron: Brochure 'Handleiding Weidegang', (Koe & Wij, 2008)

	Opstallen (42 bedrijven)	Weiden (406 bedrijven)	Vershil
Oppervlakte grond, grasland en voedergewassen (ha)	43,16	40,03	-3,13
Geleverd aan fabriek (kg melk)	656.372	556.236	-100.136
kg afgeleverde melk per ha	15.206	13.904	-1.302
Aantal melkkoeien	80	70	-10
Kg krachtvoer per koe per dag	5,9	5,7	-0,2
Krachtvoerprijs / 100 kg	17,5	16,7	-0,74
Opbrengsten +/- voerkosten €/100 kg melk	30,11	30,27	0,16
Totale directe kosten €/100 kg melk	4,64	4,52	-0,12
Saldo totaal bedrijf (e.m.) €/100 kg melk	29,71	29,86	0,16
Winst excl. afschrijving quotum €/100 kg melk	9,41	10,32	0,91
Vershil in winst (excl. quotum) bij gelijke omvang (600.000 kg)			€ 5.500

vaker met anderen te vergelijken, ontstaan mogelijkheden om het beter te doen.

Vergelijken om effecten in beeld te brengen

Adviesorganisaties, accountancy en dataverzamelers als CRV en Agrovision beschikken over een schat aan gegevens. Onder andere gegevens die in verband gebracht kunnen worden met weidegang. En een effect van weidegang kunnen laten zien. Om inzicht te krijgen in verschillen tussen groepen melkveehouders worden regelmatig gemiddelden van groepen vergeleken. Resultaten vergelijken van groepen veehouders, noemen we ook wel 'benchmarking'. Als de groepen groot genoeg zijn en het verschil tussen de groepen is weidegang, dan geven de verschillen tussen de groepen inzicht. Inzicht in de effecten van weidegang. Dit helpt voor veehouder en adviseur om te begrijpen en te herkennen wat de invloed van weidegang is. Maar de beste kengetallen zijn nog niet altijd beschikbaar. Een aantal is voorhanden en een aantal zou nog verder ontwikkeld kunnen worden.

Economie

Een bekend voorbeeld is de benchmark op economie. In Tabel 1 is een benchmark met economie weergegeven. Veehouders en adviseurs kunnen hiervan leren waar kosten en opbrengsten verschillen tussen weidende en opstallende bedrijven. Daarmee kunnen veehouders gemotiveerd worden om bijvoorbeeld via weidegang een aantal kostenposten te verlagen.

Veemanagement

Benchmarking bij weiden hoeft niet alleen over economie te gaan. Er zijn meer kengetallen die zich lenen voor vergelijking. Bijvoorbeeld de gezondheid van de veestapel. Als twee groepen te maken zijn, één met en één zonder weidegang, waarbij we scoren op levensduur of op vruchtbaarheidskengetallen, zullen we dan verschillen zien? Mogelijk zouden gegevensverzamelaars als CRV of Agrovision dergelijke benchmarken kunnen opstellen. Dit kan veehouders en adviseurs aanknopingspunten geven voor verbeteringen en hen motiveren om de eigen situatie te verbeteren.

GRASLAND-MANAGEMENT ONDER DE LOEP

Veehouders en graslanddeskundigen zijn met elkaar in gesprek over het graslandmanagement op het Veenweiden Innovatiecentrum in Zegveld (juni 2012).

Foto: GR

Tabel 2

Gegevens veevoeding van een veestapel uit de BEX.

Bedrijf

Melk per ha (kg)	22.020
Jongvee per 10 melkkoeien (stuks)	7,5
Krachtvoer per 100 kg melk (kg)	20
Voordeel bedrijfsspecifiek, stikstof	+ 14,7%
Voordeel bedrijfsspecifiek, fosfaat	+ 19,9%
Maximale melkproductie zonder mestafzet, stikstof (kg/ha)	17.504
Maximale melkproductie zonder mestafzet, fosfaat	17.630

Voeding veestapel (melkkoeien, inclusief jongevee)

	Opname veestapel (kg ds)	Aandeel (% in ds)	VEM (vem/eenh)	RE (g/eenh)	P (g/eenh)	RE/kvem (g/kvem)	P/kvem (g/kvem)
Gras	52.658	6	960	198	4.9	207	5.1
Graskuil	220.579	24	917	174	4.1	189	4.5
Maïs	360.895	40	989	77	1.9	78	2.0
Overig rv+bijpr	105.218	12	928	182	3.6	196	3.9
Krachtvoer	172.277	19	956	220	5.4	231	5.6
Melkpoeder	93	0	1472	191	7.9	130	5.4
Rantsoen	911.719	100	977	151	3.6	155	3.7

Tabel 3

Rantsoen (kg ds per dier per dag) in een stalperiode en weideperiode, met de kosten van deze rantsoenen (€ per dier per dag)

(Bron: BBPR)

	Hoeveelheid (kg ds)		Kosten (€)	
	Stal	Weide	Stal	Weide
Vers gras		13,4		1,1
Graskuil	15	1,9	2,78	0,36
Maïskuil	3	3,8	0,47	0,61
Standaard krachtvoer	6,1	5,3	1,42	1,24
Eiwitrijk krachtvoer	0,3	0,2	0,08	0,04
Totaal kosten			4,75	3,35

Veevoeding

Een ander voorbeeld heeft te maken met rantsoen of kosten van het rantsoen. Overzichten die we ontleen aan de BEX kunnen hierbij helpen. Zie tabel 2 voor een overzicht. Deze gegevens van het rantsoen zijn te vergelijken met het gemiddelde van andere rantsoenen. Dit levert informatie op over eigenschappen van verschillende rantsoenen voor een lage stikstof- en fosfaatexcretie. Maar daarnaast kan het ook de basis zijn om de kosten voor het rantsoen te bepalen en te vergelijken met andere bedrijven. De kosten zijn eenvoudig te bepalen door de verschillende rantsoenonderdelen te vermenigvuldigen met de kostprijs van deze onderdelen. Vervolgens zijn bedrijven met en zonder weidegang te vergelijken,

zodat het effect van weidegang weer in beeld is. Ook zonder BEX zijn de kosten voor het rantsoen in kaart te brengen. Elke voerforlichter heeft wel een weide- en stalrantsoen van 'zijn' veehouder in beeld. Ook hier zijn de rantsoenonderdelen weer te vermenigvuldigen met hun kostprijs, zodat de kosten van het rantsoen met en zonder weidegang te vergelijken zijn. Dit geeft weer inzicht in het effect van weidegang. In tabel 3 staat een voorbeeld gegeven.

Grascontrole in plaats van melkcontrole?

We weten dat veel onbekend is rondom graslandmanagement en beweiding. Weinig gegevens worden standaard geregistreerd. Zo veel als er rondom veemanagement aan getallen is, zo wei-

nig wordt er geregistreerd rondom graslandmanagement. 'En wat je niet weet, kun je ook niet managen', ervaren veel veehouders. Dus de uitdaging voor het onderzoek, de voorlichting en de industrie is om meer zinvolle metingen, kengetallen en instrumenten voor de veehouder te ontwikkelen. Met als doel dat de veehouder meer grip op weidegang krijgt met aanknopingspunten voor verbetering. Andere kengetallen die weidegang ondersteunen zijn bijvoorbeeld kVEM-opname uit vers gras, liters melk uit weidegras of wellicht een weide-BSK.

SAMENGEVAT

Weidegang speelt een belangrijke rol in de Nederlandse melkveehouderij. De effecten van weidegang worden duidelijk door cijfers van bedrijven te vergelijken. Veehouder en adviseur kunnen hier hun voordeel mee doen. Er zijn al veel cijfers beschikbaar, maar we zijn er nog niet. Zinvolle metingen kunnen bijdragen aan meer grip op weidegang. Vergelijking van bedrijfsresultaten op basis van weidegang (weidegang-benchmark) zal inzicht en vertrouwen geven in de effecten van weidegang. En dat leidt weer tot verbetering.